

tragédiának új felvonása? Mégsem siklik új sínekre a világ? Hiszen szép reménye nemcsak nekem, nekünk, hanem sok más, másként gondolkodó barátunknak is volt. Háború után, forradalom után, rendszerváltás után. Isten az ura a történelemnek vagy valaki, valami más?

Sechine, sechine, vi vájt bisztu, gólesz, gólesz, vi láng bisztu - tör fel a jiddis sóhaj. Isten, Isten, de messze vagy, szétszóratás, szétszóratás, de hosszú vagy. Egyedül vagyunk, magunkra maradtunk, egyedül kell immár tovább remélni vagy nem remélni. Messiásban, földi Izraelben, égi mennyországban, testnek feltámadásában, az örök életben. Intézményekben nehéz reménykedni. Az intézményeket hivatalnokoknak találták ki és azok irányítják. Azok is védik meg ket, csalafinta cs részcsavarásokkal, emberi szavak megtéveszt fordulataival. Az önmagára valamit adó embert nem török meg a történések csavaros fordulatai. Lehet, hogy átmenetileg kedvetlen lesz, de utána összeszedi magát, hiszen az adja élete alapvet értelmét, hogy meg akarja érteni az okokat és következményeket, hogy élni tudjon a holnap új világában. Miközben tudja, mi fordul rajta, mit kell magának megtennie, titkos biztatásra vágyik, s szenvedélyes koldusként nyújtja karjait kifelé e zárt világból, amelynek oly jól ismeri örök, változatlan, madáchi törvényeit. Egy élet tapasztalata áll mögötte, de mégis, újra és újra megkérdi: tényleg egy hatalmas világ foglyai vagyunk, semmi mások? Lázárként ülünk egy nagy úr küszöbén, s nem jönnek a szolgálak, hogy morzsákat dobjanak nekünk? Az utcán sok ember járkal, sokan mondanak okos ígéreteket, ebb l jól meg is élnek, vagy legalábbis öntudatot ad nekik. Miért van, hogy szép szavaiktól nem változik meg a világ, nem csillapodik az éhségünk, nem múlik el a viszály? Ezek nem egy keser , tönkrement ember kérdései, ezek egy kutatáshoz szokott ember módszeres vizsgálódásai. Úgy t nik, hogy ebben a különös valóságban, amit világnak nevezünk, s amelyre mindenféle magyarázatot próbálunk adni, s amelyben magunk sem tudjuk, hogy mik vagy kik vagyunk, az elég biztosnak látszik, hogy akárki vagy akármi fia vagyunk is, keresésre születünk. A világból vagyunk és mégis szembenállunk vele. Szólítjuk a bennlév t és szólítjuk a kinn állót, ha van ilyen.

Ennyire gyötörnek téged ezek a dolgok? - kérdi valaki. Nem tudsz feln ni, szabadulni gyerekkorod örökségét l? Tényleg, nem tudok, bár azt észrevettem, hogy e gyötrelmek olyanokra is rátörhetnek, akiknek, hogy úgy mondjam, zavartalan gyerekkora volt. Én már azzal is beérem, hogy az idegeimbe szívódott örökséggel kinyílt szemmel nézem a feltáruuló, eddig ismeretlen világot. Gyötrelmek helyett feladatnak tekintem megismerését, annyira-amennyire lehetséges megértését. Az értelem és gondolkodás fáradt óráiban pedig csatlakozom a keveset töpreng kéreget khöz, utcai zenészekhez, mert tudom, hogy a gondolattalan percekben is születhetik felismerés, megvilágosodhat valami. Daudet bohócához

hasonlóan bezárkózom egy képzeletbeli templomba és hányom a buk fenceket, mert ahhoz értek, s várom, hogy elmosolyodik-e a Sz zanya szobra. Én igyekszem megtenni a magamét.

Este lett. Elhangzott a harangszó, a templomot bezárják. Kiürülnek a lépcs k, kicserél dik az aluljárók népe. Megérkeznek a hajléktalanok, a koldusok pénzüket számolják, kés bb elindulnak meginni esti adagjukat egy mellékutcában. Én is megnézem a táskámat, van-e benne valami. Egész életemben mindig ügyeltem arra, hogy ne tekintsem saját dolgaimat más adományának. Nagyon vigyázni kell, hogy ne tévezzük meg magunkat önmagunkkal. A pénz, meg a cigaretta jól megkülönböztethet , gondolataink, érzéseink, meglátásaink félrevezethetnek minket. Hihetjük, hogy nem mi vagyunk eredeti gazdáink napi szerzeményünknek. Nehéz a szellemek megkülönböztetése. Jobb kevesebbet hinni, mint vágyakozva többet. Nem csapom be magamat. Úgy látom, ma sem jutottam többre. Miben reménykedhetek? A bohóc fáradtan leül, a Sz zanya szobra nem mosolyog, a dics szentek továbbra is az eget nézik. Nincs fényes felh , sem zeneszó. Mégis, mintha halkan szólna valami. Mi is ez? Hát persze, a saját énekem. Az a szerény m vész, amit én tudok, amit megtanultam egy életen át, amihez h séges vagyok, amit kaptam vagy örököltem, nem tudom, de amit csendben ismételve, mert szép és megvigasztalja a lelkem. Ennyim van, ezzel beérem, többet itt már nem várok.

2005. március

BULÁNYI GYÖRGY

KERESSÉTEK AZ ISTEN ORSZÁGÁT (RÉSZLET)

38. PÉLDÁT ADTAM NEKTEK

a) Mintaetika?

A Fiú eljött közénk a Maga Országából - Messiásnak. Azért jött el, hogy örömet hirdessen nekünk: közel van hozzánk Ország, s a miénk lehet. Pásztorként utánunk jött, s felkínálja nekünk az Ország életét; a maga élete odaadásával lehet vé tette teljes egyélevésünket is Vele (29 num). Tanítónak is jött: elmondani, mit kell tennünk, hogy felhívása-felkínálása ne csupán pusztában kiáltott s ott visszhang nélkül elhaló szó legyen. Közölte velünk az Ország törvényeit, a tökéletesített törvényt (15d num), melyeknek vállalása-teljesítése fejében lehet csupán miénk az Ország. Nem csupán elmondta az Ország törvényét, élénk is élte. Törvényt elmondó szavait ábraként illusztrálja köztünk leélt élete. De megfordítva

is igaz: életének tényeit egyetlen irányban magyarázható jelentéssé formálják az Ország törvényeként elmondott szavai.

E kettő egymásra utaló egysége a Messiás etikáját olyan törvényekben kibontakoztatott tartalmi etikává teszi, amely minden mozzanatában mintakép-etika is. Minden tartalmi etikai tételhez hozzátehet és hozzáteendő: ahogyan a Messiás maga is tette, amíg köztünk élt.

Mert a Messiás nemcsak Ajtó, amelyet meg- s elkerülve nem lehet bemenni az Országba, hanem Országba vezet Út is. Út a felé az Ország felé, amely közelít felénk, amelyhez közeledhetünk, amely közel van, amelyet lehet nem messze lenni. (Mk 1,15; 12,34) Etikája mintakép-etikai jellegének legbeszédesebb képe az Önmagával azonosított Út. A búcsúbeszéd meghitt levegőjében kerül sor erre az azonosításra. A búcsúzó Messiás az útról beszél, amelyen övéi utána mennek. Utána. Oda, ahová el remegy helyet készíteni nekik. Úgy gondolja, ennyi tanítás után nem kell már részletezni tartalmi etikában újra elmondania az Országba bejuthatás feltételeit, a törvényeket. Elég, ha utal a mintaetikai képre: „ismeritek az utat”. De Tamás szétfoszlatta illúzióit: „Honnan ismerhetnék az utat?”. Nem érti, nem értik a képet. Ekkor hangzik el ajkáról az azonosítás: „Én vagyok az Út, és senki sem jut el az Atyához másként, csak általam”. (J 14,4-6) , a Messiás, azaz életvitelének dinamikájában kibontakozó Önmaga - ez az egyetlen út az Atyához. A Messiás magatartásával való azonosulás, a Messiás Golgota felé vivő életútjának vállalása - ez az Út az Atyához, az Országba.

Csak ez az Út az Életre. Minden más út az Élet elvesztésének, a pusztulásnak az útja. Máté Hegyi beszédében találjuk ezt a szembeállítást: széles és népes a pusztulás útja, keskeny és kevesek által megtalált (118 num) az Övé: „Milyen széles a kapu és keskeny az út, amely az életre vezet, és kevesen találják meg azt”. (Mt 7,14) A Messiás élete ez a keskeny út. Az ezt az utat elkészít Keresztel is az Istennek-tetszés, az Isten akarata keresésének útját járta. (Mt 21,32) E „dikaiosziüné” pedig éppen az Élet elnyerése feltételeinek formaetikai összefoglalása (12d num).

Az Út - a Messiás élete; az örömhirdetésben, tanításban, életet adásban, új népet szerzésben kibontakozó élete. Mindezek elvégzése ellenében nyílik mód számára a királyi funkciók gyakorolhatására. Ha a Messiás életútja egyúttal a mi utunk is az Atyához, akkor mi is csak az örömhirdetés, tanítás, az életet- és életünket-adás, az új népet szerzés ellenében részesedhetünk királyi szerepkörében.

Az evangéliumok etikája mintaetika is, tartalmi etika is, formaetika is. Mint minden épkezláb nevelési magatartás. A jó pedagógus eszményeiből sohasem hiányozhatnak az utalás az eszményi személyekre: „Légy olyan, mint N.N.!” Nem hiányozhat a konkrét tartalmi célkitűzés: „Mosd meg a fogad! Légy kedves a nagymamához!” stb.

Nem maradhatnak el a formai megfogalmazások: „Viselkedj úgy, ahogy nagyfiúhoz illik! Töltsd be rendeltetésed!” stb. Jézus etikáján is végighúzódnak ennek a háromnak az egysége. Ugyanazt az egyetlen etikát rajzolja, amikor ezt mondja: Legyetek olyanok, mint én! (mintaetika). Ugyanazt, amikor ezt: Szeresetek, ne akarjatok nagyok lenni, er szakot ne alkalmazzatok, adjátok oda, amitek van a szegényeknek! (tartalmi etika). Ugyanezt, amikor ezt: Legyetek Istennek-tetszők, tökéletesek, szentek, stb.! (formaetika).

A mintakép azért minta, hogy róla készüljön a lenyomat. A Szentháromság is minta. Róla készült lenyomat az ember. Az ember-lenyomatok mind különböznek egymástól. Isten nem szériában teremt. Mindannyian egyedi példányok vagyunk.

Jézust is csak ilyen egyedi példányok tekinthetjük mintájunknak. Az Újszövetség bőségesen beszél utánzásról; (2Tessz 3,7,9; Zsid 6,12; 13,7; 1Kor 4,16; Ef 5,1; 1Tessz 2,14; 3Jn 11) beszél Jézus utánzásáról is. (1Kor 11,1; 1Tessz 1,6) Jézus ajkán nem találjuk ezt a kifejezést. Nem Jézus-utánzásra, hanem Jézus-követésre szólított fel (74d num). Aki követi, aki utánamegy Jézusnak, az a maga megismételhetetlen egyszerűségében teszi ezt. Egyediségének, személyiségének egyszerűségében tekinti eszményének, mintaképének Jézust. A Tízparancs kapott létazonosság alapján fogja kialakítani magatartását személyisége és környezete (kultúrkör, hely, idő) változóinak függvényében. Tenni szeretné azt, amit Jézus tette ezeknek a változó tényezőknek a függvényében. Aki követi a Mintaképet, nyomába jár a Mintaképnek, az olyan alter Christus-t dolgoz ki magából életével, amely személyiségének teljes kibontakozását eredményezi a Mintakép ihletése alatt. Ez az ihletés nem tesz er szakot az utat követőknek a személyiségén, mert a létazonosság lehet vé teszi, hogy a szeretetre reá tett élet magatartása ebből a szeretetalapból nőjön ki. Ez a személyiséget alapvetően meghatározó szeretet-létazonosság lehet vé teszi a szabad személyi kibontakozást. Ezért mondotta Ágoston: Ama et fac, quod vis! Azaz: Szeress és tedd, amit akarsz!

b) Út és cél

A gazdag ifjú kudarcba fúlt jelentkezésének kapcsán érdeklődik Péter a maga és társai nevében: mi lesz a jutalmuk a mindent-elhagyásért és az utat követésért. Péter kérdésében a mindent-elhagyás és a Jézus-követés eszköztartalom jellegű; s éppen az ezen eszköz által elérhető célra kérdez rá Péter. Jézus válasza megrajzolja a céltartalmat, a jutalmat: százannyit ebben az időben és örök életet az eljövendő időben.

Ezenfelül szabatosítja a péteri eszköztartalmat: a mindent-elhagyásért az részesül jutalomban, aki ezt a mindent-elhagyást „nevemért”, ill. „értem és az örömhírért”, ill. „az Isten Országáért” (Mt 19,29; Mk

10,29; Lk 18,29) indítékok alapján teszi. Mind a négy indíték ugyanarra indít: mindent-elhagyásra és Jézuskövetésre; az eszközök tehát mindig ugyanazok. Az eszközök is mind a négy esetben ugyanazon jutalmat eredményezik; tehát a céltartalom is rendre azonos. Következik ebből, hogy az azonos eszközöket indító, és azonos jutalmakat nyújtó indítékok között is azonosság áll fenn: a Neve, örömhíre és az Ország - egybeesnek. A Messiás tehát azonosítja magát az Országgal s annak örömhírével. Ezenfelül cél és eszköz ugyanígy egybeesik, mert a „százannyi” és az „örökélet” azonos az Országgal.

A szenvedésbejelentés szülte reakció hatására Jézus a mindent-elhagyás eszköztartalmát az élet elveszejtésével egészíti ki, és indításként ez esetben is az „értem”, ill. az „értem és az örömhírért” megjelöléseket találjuk. (Mt 10,39; 16,25; Lk 9,24; Mk 8,35) Sőt, akik az élet elveszejtést végre fogják hajtani az Érte életüket elveszejtve, azok is tisztában lesznek az üldözöttek magatartásának Messiás megjelölte motívumával: „miattam”, „az Emberfiáért”, „nevemért” és „az Istennek-tetszés miatt” fogják üldözni övéit. (Mt 5,11; 10,18; Mk 13,9; Lk 6,22; 21,12; Mt 5,10) Mindent-elhagyásuknak, élet-elveszejtésüknek, valamint az ellenük támadó gyölöletnek egyaránt a Messiás (értem, miattam, nevemért, az Emberfiáért), ill. a Vele-egy-Ország, annak örömhíre s annak legfőbb formai értéke: az Istennek-tetszés - a magyarázója. Övéi Érte cselekednek, övéit Miatta bántják.

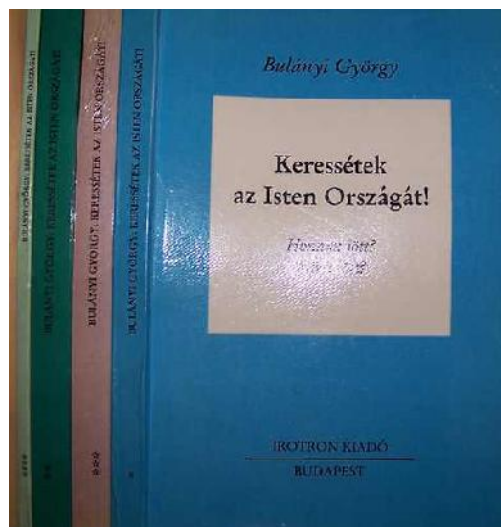
Az Ország tehát, amelyet I jött, s amelyet ígért nekünk - Önmaga. Alkotja ezt az Országot azzal az Atyával, aki Vele egy és azzal a Lélekkel, aki pedig az Úr Lelke. Az Országért kell járnunk az Utat. De ez az Ország - Maga. De ez az Út - Maga. A Messiás számára kell tehát a Messiás életét élnünk. Az Út és az Út célja tehát egybeesik. Út és úticél azonosak. Eszköz és cél teljes egybeválását jelenti ez. A Messiástól motivált eszköz a cél birtoklását is jelenti. S a bennünk-levő Ország országfogalma, ill. az egymásbanlevés éles fényt is vet arra, hogy aki a Messiás útját járja az időkben, az már utat-járva is birtokolja a célt; olyan módon, ahogyan az eme időn feltételei mellett lehetséges. Aki azonosodik a Messiással, az máris birtokolja az Országot, amely azonos a Messiással.

Cél és eszköz ez utólérhetetlen harmóniája messzemen következményekkel bír a jézusi etikában. Elvileg tesz lehetetlenné minden meg-nem-felelést cél és eszköz között. Fel sem merülhet a célnak a céllal össze nem férő eszközöket is szentté tevő funkciója, mert a céltartalom és az eszköztartalom nem ismer semmiféle különbséget. Ha a cél pl. egy igazságos társadalmi rend megteremtése, akkor felmerülhet a kísértés, hogy az „igazságos” magatartás nemétől különböző, és ezért nemtelen eszközökkel elpusztítsam azokat, akik nem azt akarják, amit én. Elvileg és gyakorlatilag egyaránt felmerülhet: a mást akarók elpusztítása után

megvalósítom majd az igazságos társadalmi berendezést. De ha a cél az erőt nemalkalmazó Messiás, akkor „elvileg” nem merülhet fel a kísértés az erőt alkalmazásra, mert ez az eszköztartalom nemcsak hiányzik eme etika eszköztartalmából, hanem lehetetlenné is teszi a célt. Lehetetlenné azért, mert az Országban a célélérést és az eszközalkalmazást nem választja el az időintervallum. Aki az Országért erőt alkalmaz, éppen az erőt alkalmazás pillanatában már el is veszíti azt az Országot, amelyet erőt alkalmazással akar megszerezni. Gyakorlatilag támadhat a kísértés. De a kísértésben való elbukást nincs módja szentesítenie ennek a célnak. A cél maga hiúsul meg általa (73f. num.).

c) Lét-, magatartás- és sorsazonosság

Nyilatkozatának - „Én vagyok az Út!” - mélyrehatóak a következményei. A keresztény (chriztianosz = messiási) etika ennek következtében csak krisztusi-messiási etika lehet. Övéinek magatartása csak Tanítójuknak a magatartása lehet. E magatartásbeli azonosság létebeli azonosságot feltételez; s ugyanezen magatartásbeli azonosság sorsazonosságot eredményez ebben az időben és az eljövendő időn egyaránt. Lássuk sorban idevágó nyilatkozatait.

Övéinek újjá kell születniök Lelkéből, s ez az újjászületés a Messiás és övéinek egymásbanlevését, s t. Vele való egygyelevését eredményezi. Idevonatkozó tanítását megvizsgáltuk már (28-9. num.). Az újjászületés erejében - bár nem szünek meg a világban lenni (A Messiás is a világban élt!), nem lesznek többé „a világból valók”. Aki nem a világból való, az onnan való, ahonnan a Messiás jött, Istentől és Istenből való. Teljes az azonosság e tekintetben a Messiás és övéi között: „A világ gyölölte ket, mivel nem a világból valók, amiként én sem vagyok a világból való”. (Jn 17,14) Létazonosságot állítunk tehát Jézus és övéi között. Hogyan lehet azonos léte, létartalma az Abszolútumnak és a teremtménynek? Szabatosítanunk kell állításunkat. Azonosság áll fenn a szeretet létartalmát (9c. num.)

illet en. Nem áll fenn viszont azonosság két mozzanatban. Különbözik ugyanis övét I a Messiás mindabban, ami következménye a Maga abszolút létezmódjának (Atyám, Atyátok - 2c num). De különbözik abban is, ami a maga emberi individuumának bens sajátossága; hiszen e tekintetben mi, emberek is mind különbözünk egymástól. A léttartalmi azonosság tehát a szeretet-létalapban való azonosságot jelenti.

Mint mondtuk, folyik ebb I a magatartásbeli azonosság. Övéinek irgalmasnak és tökéletesnek kell lenniök, mint Mennyei Atyjuknak. (Lk 6,36; Mt 5,48) Övéinek el kell tanulniok a Messiástól a szelídséget és alacsonyszív séget; úgy kell egymást szeretniök, ahogyan szeretett minket; úgy kell megmaradniuk az szeretetében, ahogyan megmarad az Atya szeretetében; ugyanúgy a szolgálatra kell beállítaniuk életüket, ahogyan ezt Nála látták. (Mt 11,29; Jn 13,35; 15,12.10; Mt 20,28; Mk 10,44; Lk 22,27) Különös er vel nyomatékozza ezt az utolsó vacsorai lábmosás: „Ha én, az Úr és a Mester megmostam lábatokat, akkor tinek is mosnotok kell egymás lábát. Példát adtam nektek, hogy ti is úgy tegyetek, ahogyan én tettem veletek”. (Jn 13,14-5)

A Messiás „példát adott” nekünk a Maga életével. Példája elmondta, hogyan kell élnünk, ha helyet akarunk kapni Vele és Mellette az Atya házában. Nincs mód ennek a példát-adásnak kikarikázására, zárójelbe-tesztelésére. Ha mi tágas kapukon és széles utakon is eljuthatnánk oda, ahová emberi alakot öltvén csak sz k kapun és keskeny úton, a Maga útján juthatott el, nagyobbak lennénk Nála. Mi sem kaphatjuk meg olcsón azt, amiért Neki drága árat kellett lefizetnie. Individuális sajátosságaink, valamint a nekünk jutó történelmi szerepkör különböz sége (78c num) folytán „árfizetéseink” (27e num) különböz nagyságúak lehetnek ugyan, de mindannyiunknak fizetnünk kell. Ezért folytatja fentebbi szavait a következőkkel: „Bizony, bizony mondom nektek: nem nagyobb a rabszolga uránál, a küldött sem az t küld nél”. (Jn 13,16)

AZ ÉLETUNT BESZÉLGETÉSEI

Kihez beszéljek mainapság? – Az emberek mohók, s akire az ember számít, annak nincs szíve.

Kihez beszéljek mainapság? – Nincsen többé igazságos ember, a földön a gonoszak uralkodnak.

Kihez beszéljek mainapság? – Az országot a b n árasztotta el, s ez határtalan, határtalan.

(Kr. e. II. évezred, Egyiptom)

MÉCS LÁSZLÓ

VADÓCBA RÓZSÁT OLTOK, HOGY SZEBB LEGYEN A FÖLD

Május. Rózsálló reggel. Remény, ígélet, harmat.
A szélbe fütörésem a hajnalos vigalmat.
Kószálni jött ma kedvem: apostolok lovára
kapok s vaktában érek egy messzi kis tanyára.

A kakas még az ólban pitymallatot rikongat,
az égbe fúrt pacsirta fittet hány éji gondnak,
dalától messze rebben bimbóról bánat, szender.
A ház el tti kertben a kis padkán egy ember.

Apokaliptikus, vad formája és nézése:
a félszemére vak és helyén gödör van vésve,
haja nyíratlan, fél- sz, bozontos, mint szakálla,
bakancsa és kabátja dróttal van összezárva.

A reggelt ráköszöntöm, mert testvér-mód kíváncsi
vagyok sorsára s kérdelem: Mi jót csinálgat, bácsi?
Zord, bömböl beszéde minden zugot betölt:
„Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!”

Nagy kert. S amerre nézek, száz rózsza rózsza hátán,
ráfutva fára, falra, ribizkén ül, salátán,
vad összevisszaságban, befonva minden ösvény,
s bimbó bomol bel lük özönnel, egy se fősvény.

Közöttük ül, szemezget e félszent, félig rült
s beszélni kezd, lemetszve egy vadhajtást a t rül:
„...Az Élet mosolyogva száguldott hajnal-hintón,
harmatja, csókja égett minden új ember-bimbón:

s diplomaták, bitangok öt évig kaszabolták
ágyékok szép vetését... a földet letarolták...
fiam, szemem kil tték... s mit elrontottak k:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Most konferenciáznak a nagy szélhámosok,
hogy csírában megöljék, mi újra él, mozog...
S míg lakomákon d zöl, ki milliókat ölt:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!”

Testvéri szánalomból a szívem rádoromból:
Bátyám, én lelket oltok az evangéliomból,
mid n kobzom jóságos zenéj verset költ:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

A költ